

Beşer, adem ve insan üzerine bir yorum

İslâm terminolojisinde bulunan bazı kavramların manası tam anlaşılmazsa dinî metinler anlaşılmaz.

Risale-i Nur'da bu kavramlar çokça geçmektedir. Be- diüzzaman'ın, Risalelerde kullandığı kelimelerde, yerine göre çok değişik manalar vardır. Bazen avam tabakası bu kelimeleri birbirinin yerine kullanıyor. Beşer insan, âdem de insan, insan da insan, o halde her birinin yerine insan yazsam olur diyemeyiz. Söylenenlere göre Risale-i Nur'da Arapça, Farsça, Türkçe ve Kürtçe olmak üzere yaklaşık 50 bin dolayında kelime vardır. Sadeleştirmek 50 bini 5 bine indirmek demektir. Sadeleştirme yerine, zor kelimelerin manalarını ilmen açıklamak okuyucuyu terakki ettirir.

İnsanda ilmin ve dilin gelişmediği biyolojik boyutuna beşer denir ve hem tekil hem de çoğul manada kullanılır. İki beşere mi inanacağız (Mü'minin 47). O Allah ki sudan bir beşer yarattı (dil, ilim ve medeniyet yok) (Furkan 54), Ben çamurdan bir beşer yaratacağım (Sad 71).

Eski Arap edebiyatında belâgat çok ileri gittiği için kâfirler, Kur'ân'ı basitleştirmek ve Peygamberimizi (asm) küçük düşürmek için beşer kelimesini kullanırlardı. Peygamberimizin (asm) ilim ve medeniyet sahibi olmadığını ima ediyorlardı.

Bu bir beşerin sözünden başka bir şey değildir (Mü'derris 25). Kur'ân'da eşitlik ifade edilirken de beşer ifadesi kullanılır, ben de sizin gibi beşerim (Kehf 110).

İnsanlar (beşer) biyolojik özellikleri itibar ile denktir, her insan et ve kemikten yaratılmış, ilimle tekâmül ederek âdeme ondan sonra sosyalleşerek kâmil insan mertebesine çıkar. Beşer zulmeder, kader ise adalet eder. Burada insan zulmeder değil, çünkü beşer sosyalleşirse medenî insan olur, o halde medenî insan zulüm yapmaz eğer yaparsa demek ki henüz insan ol(a)mamıştır, hayvaniyette kalmış bir vahşi canavardır. Onu için Allah'ın sonsuzluğu insanda hürriyet ve adalet olarak yansır. Barış istemeyen, savaş ve şiddetten beslenenler insanlık mertebesine çık(a)mamıştır.

Âdem, insanın dil, kültür ve iletişim öğrenmeye başladığı dönemdir. Allah, Âdeme (âdem bütün insanlığın ortak ismidir) isimleri yani dili ve ilmi öğretti. Beşer, âdem olunca diğer varlıklardan üstün oldu. Onları yarattıklarımızın pek çoğundan üstün kıldık (İsra 70) İnsan kelimesi ise ins veya nısyan kökünden geldiği söyleniyor. Bu dönemde âdem sosyalleşerek gelişir insanı kâmil mertebesine çıkar. İnsan, Allah'ın nimetlerini unuttuğu için nısyan kökünden gelen insan ismini almıştır.

Bediüzzaman, Münâzarât'ta, "Şu pis istibdat ne vakitten beri başlamış, geliyor?" şeklindeki soruya, "İnsanlar hayvanlıktan çıkıp geldiği vakit, nasılsa bunu da beraber getirmiştir" diyor ve sonra şu istibdat hayvaniyetten gelmedir sorusuna da evet cevabını veriyor. Bediüzzaman burada, beşer hayvanlık dönemini yaşayıp sonra çocukluk ve daha sonra da âdem ve insan oldu demek istiyor. Sakın, insan önce maymun şekline geldi sonra kuyruğu koymuş insan oldu

denilen saçmalığı düşünmeyin. Dünya hikmet yeridir, burada her şey yavaş, yavaş tedrici olur sonra kemale erer. Allah her türlü yaratmaya kadir, çamurdan insan yaratabilir ona ruh üfler O'nun için bu çok kolaydır, fakat imtihan gereği tekâmül kanununa göre yaratıyor (yoksa çamurdan bir insan yarattı ona üfledi şeklindeki ifade, mecazdır) Bu şekilde yaratmak zordur demek imana zıttır. Allah ilk patlamada, nokta gibi bir enerjiden bütün kâinatı ve içindekileri yarattığına göre bir damla sudan bütün canlıları tedricen yaratabilir.

Dünyada her şey imtihan gereği tedrici yaratılır, Cennette ise imtihan olmadığından anı olur, elma ağacından bir elma alırsın hemen yenisi yerine gelir. Fakat dünyada bir yıl beklersin.

Bediüzzaman, insanlığın mertebelerini anlatırken, vahşet ve bedevilik devri, bu dönem insanlığın en ilkel dönemidir. Memlûkiyet (kölelik) devri bu dönem insanlığın âdemiye döneminde tekabül eder, burada insan dil ve ilim öğrenmiş onu geliştirmeye başlamıştır. İnsaniyete tekâmül edenler az, beşeriyette kalanlar ise çoktur, onun için azınlık çoğunluğu köle yapmıştır. Bir yerde birileri yiyip diğerleri bakıyorsa ve köle gibi yaşıyorsa burada insanlıkta yok, ilim de yoktur. Esirlik devri, bu dönemde ordular kurulmuş, güçlü olanlar zayıf olanları hâkimiyetleri altına alarak esir etmiştir. Ecir dönemi ise insanlar kölelik ve esirlikten kurtulup mal ve mülk sahiplerinin yanlarında ücretli işçi olarak çalışmaya başladığı dönemdir. Malikiyet ve serbestiyet devri ise insanlar sosyalleşerek gelişmiş, adalet ve hürriyetin lezzetini tattığı dönemdir. Bediüzzaman bu dönüşüm zincirinde, medenileşmeye küçük insanlık, İslâmiyet ile şereflemeye büyük insanlık diyor, asıl olan insan-ı kâmil olmaktır.